

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Ivana Kormancová Kopásková, PhD.

Projektové vyučovanie ako príprava na praktickú časť odbornej zložky

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Žilina
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Ivana Kormancová Kopásková, PhD.

Kontakt na autora: Súkromná obchodná akadémia, Jarná 13, 010 01 Žilina,
kopaskova@azet.sk

Názov OPS/OSO: Projektové vyučovanie ako príprava na praktickú časť odbornej
zložky

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
XII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: RNDr. Anna Zubáková

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

didaktické inovácie, projektové vyučovanie, individuálny projekt, medzipredmetové vzťahy

Anotácia

V osvedčenej pedagogickej skúsenosti edukačnej praxe sú analyzované didaktické inovácie zavádzané do vzdelávania. Kompozíciu práce tvorí časť teoretická, v rámci ktorej je ponúknutý pohľad na teoreticko-metodologické východiská a časť analytická, v ktorej je predstavené zavádzanie projektového vyučovania do učebného procesu, pričom sú podrobne analyzované problematické miesta v jednotlivých etapách procesu. Cieľom zavádzania uvedeného predmetu je kvalitná príprava žiakov na vytvorenie individuálneho projektu, ktorého obhajoba predstavuje praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky.

Akreditované programy kontinuálneho vzdelávania

Názov akreditovaného vzdelávacieho programu KV

Číslo akreditovaného
vzdelávacieho programu KV

Riadenie školy a školského zariadenia

1/2010 - KV

Inovácie v riadení školy a školského zariadenia

2/2010 - KV

Projektové vyučovanie v edukačnom procese

178/2010 - KV

OBSAH

ÚVOD	5
1 PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE	7
1.1 Dejiny projektového vyučovania	7
1.2 Čo je projekt a aké druhy projektov poznáme?	9
1.3 Etapy projektového vyučovania	10
2 PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE NA SÚKROMNEJ OBCHODNEJ AKADÉMII	11
2.1 Ponuka Súkromnej obchodnej akadémie	11
2.2 Individuálny projekt vo vyučovaní odborných predmetov	13
2.3 Štátny vzdelávací program a možnosť zavádzania nových predmetov	16
2.4 Projektové vyučovanie ako súčasť školského vzdelávacieho programu	18
2.5 Silné stránky a úskalia projektového vyučovania	22
ZÁVER	25

ÚVOD

Porovnávaním školy 21. storočia so školou fungujúcou v 20. storočí zaznamenávame markantný posun. Používanie notebookov namiesto zošitov, možnosť kdekolvek sa pripojiť na internet, využívanie elektronických zdrojov namiesto učebníc a literárnych textov. V opozícii ku klasickým zeleným tabuliam stoja interaktívne tabule, voči jednoduchým nákresom kriedou konkrétne modely zobrazené z rôznych uhlov v PowerPointových prezentáciách. A to je len skromný náčrt toho, čo sa ponúka v dnešnej škole.

To všetko prácu učiteľa a prácu žiaka na jednej strane veľmi zjednodušuje, na strane druhej robí nesmierne náročnou. Ak chce byť škola v 21. storočí pre žiaka atraktívna, musí kráčať s dobou a priblížiť sa žiakom. Uvedené predpokladá pracovať s tým, čo je pre žiaka samozrejmosťou.

Využívanie modernej didaktickej techniky v práci učiteľa je v dnešnej informačnej dobe nevyhnutným predpokladom na dosiahnutie úspechu. Čo rozumieme pod pojmom úspech učiteľa? V prvom rade ide o zaujatie žiaka, teda o správnu motiváciu, následne ho treba obohatiť o nové informácie, rozšíriť mu tak vedomosti, nadobúdať zručnosti, resp. pomáhať pri rozvíjaní schopností. Žiakom treba učivo ponúknuť tak, aby sa chceli učiť a naučili sa toho čo najviac. Dnes nie je problém s učebnými zdrojmi a učiteľ už dávno nie je jediným zdrojom informácií, ako to bolo v minulosti. Dnes si žiak vyhladá toľko informácií, že „predbehne“ učiteľa. Učiteľ však má byť ten, kto žiakov koordinuje, má ich viesť k tomu, kde informácie vyhľadávať, ako k nim pristupovať a ako ich správne selektovať.

Výrazným plusom využívania modernej didaktickej techniky je uplatňovanie zásady názornosti, ktorú zdôrazňoval a všestranne uplatňoval už J. A. Komenský v učebniciach *Brána jazykov otvorená* a *Svet v obrazoch*. Vysvetľované učivo možno priamo dokumentovať, či už v podobe fotografií, zvukových nahrávok, videozáznamov, testov, alebo priamo na nejakej webovej stránke. Učenie pomocou didaktickej techniky nám otvára priestor neobmedzených možností v oblasti tvorivosti. Pre žiakov sa dá vymyslieť nespočetné množstvo úloh, doplnovačiek, krížoviek. Takýto priebeh vyučovacej hodiny robí zo žiaka pasívne prijímajúceho informácie žiaka aktívne sa podieľajúceho na vyučovacom procese. Podporuje jeho aktivitu a kreativitu. Moderná technika nám umožňuje viac využívať sokratovský dialóg (možnosť vyhľadávať informácie na internete a využívať internetové zdroje umožňuje úplnú redukciu diktovania poznámok, a to aj v prípade, že na daný predmet nie je k dispozícii učebnica), ale rovnako aj prácu v skupinách a, čo je podstatné, zadávať diferencované úlohy. Každý žiak, resp. skupina, dokonca i žiaci z rôznych tried, môžu pracovať na niečom inom, pretože sú na to vytvorené podmienky a sú dostupné prostriedky. Práca žiakov už nie je obmedzená jednou učebnicou, v ktorej navyše chýbajú strany.

Pomocou informačno-komunikačných technológií sa vytvárajú vhodné podmienky na realizáciu problémového vyučovania a rovnako aj projektového vyučovania.

Hlavným cieľom tejto osvedčenej pedagogickej skúsenosti edukačnej praxe je charakterizovať riadenie procesu zavádzania projektového vyučovania formou individuálnych ročníkových projektov.

Na dosiahnutie vytýčeného cieľa sú vymedzené nasledujúce čiastkové ciele: 1. Zistiť existujúci stav projektového vyučovania. 2. Analyzovať existujúci stav v porovnaní s plánovaným. 3. Formulovať ciele, výchovné a vzdelávacie stratégie, medzipredmetové vzťahy projektového vyučovania.

Nakoľko neboli k dispozícii relevantné podklady (hospitačné záznamy, známky žiakov), existujúci stav projektového vyučovania bude predstavený kvalifikovaným opisom, v rámci ktorého sa pracovalo so vstupnými, procesnými a výstupnými informáciami. Výsledky analýzy existujúceho stavu so stavom plánovaným bude podrobený interpretácii, slúžiacej na vymedzenie silných a slabých stránok projektového vyučovania, ktoré sa zároveň stali podkladom pre formulovanie opatrení aplikovaných v procese zavádzania projektového vyučovania.

Práca kompozične pozostáva z dvoch hlavných častí: z časti teoretickej a z časti analytickej. Teoretická časť okrem prehľadu prác reflektujúcich vymedzenie projektového vyučovania ponúka prierez histórie školy a jej hodnotové východiská. V analytickej časti práce je ponúknutá komparácia existujúceho stavu projektového vyučovania so stavom plánovaným a súčasne je predstavené zavedenie projektového vyučovania do Školského vzdelávacieho programu Súkromnej obchodnej akadémie v Žiline.

1 PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE

1.1 Dejiny projektového vyučovania

História projektového vyučovania sa datuje od začiatku 20. storočia a súvisí s pragmatickou pedagogikou, ktorá vníma školu ako pracovnú inštitúciu založenú na ustavičnej rekonštrukcii skúseností dieťaťa a spojenia so životom. K významným predstaviteľom americkej pragmatickej pedagogiky patria J. Dewey a W. H. Killpatrick, ktorí rozpracovali problémové a projektové vyučovanie ako prostriedok humanizácie školy. Pragmatická pedagogika chápe život ako proces, ktorý zachováva rovnováhu medzi organizmom a prostredím. „Ak dôjde k zmene prostredia, vznikne problém, ktorý človek potrebuje riešiť, aby zachoval rovnováhu.“ (Modely projektového vyučovania na SOŠ. Modelové návrhy na možné realizovanie projektového vyučovania pre začínajúcich pedagógov odborných predmetov na SOŠ, 2011, s. 4). Podľa tejto teórie majú žiaci nadobúdať nové vedomosti riešením problémových úloh konkrétnou činnosťou, vlastnou aktivitou.

Zadanie problému, resp. problémovej úlohy, ktorú postupnými krokmi riešia samotní žiaci, je efektívna aktivizačná metóda vyučovania. Žiak prostredníctvom riešenia problémovej úlohy nadobúda nové poznatky, objavuje zákonitosti a vzťahy medzi javmi, či procesmi, prichádza s novými riešeniami a v neposlednom rade rozvíja tvorivé a rovnako i kritické myslenie.

Projektová metóda, ako jeden z variantov problémovej metódy, je napriek svojej histórii stále moderným a aktuálnym spôsobom vyučovania, ktorý zodpovedá všetkým požiadavkám na rozvoj tvorivých schopností.

V roku 1973 W. Schulz v súvislosti s projektovým vyučovaním upozorňuje na (Mazáňová – Dobrá, 2010):

- orientáciu na potreby žiaka,
- orientáciu na prekonávanie každodenných životných situácií žiaka,
- interdisciplinaritu pri riešení komplexných úloh,
- organizáciu žiaka pri plánovaní, realizácii a konečnom hodnotení učebných procesov,
- orientáciu na produkt,
- kolektívnu realizáciu,
- spoločenskú relevantnosť.

H. Gudjons pri vymedzení projektového vyučovania v roku 1986 považuje za rozhodujúce (Mazáňová – Dobrá, 2010):

- orientáciu na situáciu a život,
- orientáciu na záujmy zúčastnených,
- samotnú organizáciu a prevzatie zodpovednosti u žiakov,
- praktický spoločenský význam,
- cielené plánovanie projektu,
- zameranie na produkt,
- zapojenie viacerých zmyslov,
- sociálne učenie,
- interdisciplinaritu.

J. Petri pri definovaní projektového vyučovania v roku 1991 zdôrazňuje, že ako vyučovacia forma je v porovnaní s frontálnym vyučovaním a inými formami vyučovania komplexnejšia, pretože projekty sú založené na jednotlivých fázach, ktoré využívajú všetky sociálne formy a metódy učenia a pritom sa zameriavajú na žiadané učebné ciele (Mazáňová – Dobrá, 2010).

V roku 1992 vymedzil F. Singule nasledujúce princípy projektového vyučovania (1992):

- pri výbere témy projektu je nutné brať ohľad na potreby a záujmy žiakov,
- žiaci majú mať vplyv na výber témy,
- téma projektu má súvisieť s mimoškolskou skúsenosťou žiakov,
- predpokladom pre uplatnenie projektového vyučovania je zainteresovanosť žiakov,
- záujem a motivácia,
- projekty by mali umožňovať interdisciplinárny pohľad,
- pri vypracovaní projektu by mali žiaci kooperovať medzi sebou,
- projekty majú viesť ku konkrétnym výsledkom, žiaci si majú osvojiť konkrétne vedomosti, zručnosti, postoje.

J. Valenta vymedzil v roku 1993 takéto znaky projektového vyučovania (Mazáňová – Dobrá, 2010):

- cielená, premyslená a organizovaná učebná činnosť,
- teoretická a praktická činnosť,
- činnosť vyhovujúca potrebám a záujmom žiakov, ale rovnako i pedagogickému rozhodnutiu učiteľa,
- činnosť koncentrovaná okolo základnej myšlienky,
- činnosť smerujúca k využiteľnosti v živote,
- činnosť prinášajúca zmeny v osobnosti žiaka,
- zodpovednosť žiaka za činnosť.

Pedagogický slovník v súvislosti s projektovou metódou uvádza: „Je to vyučovacia metóda, pri ktorej sú žiaci vedení k riešeniu komplexných problémov a získavajú skúsenosti praktickou činnosťou a experimentovaním.“ (Průcha – Walterová – Mareš, 1995, s. 172).

M. Darák a K. Tabaková definujú projektovú metódu ako činnosť orientovanú na žiaka a na proces jeho aktívneho učenia. Rozvíja myslenie žiakov, vzbudzuje záujem o poznávanie nového a rozvíja praktické činnosti žiakov (1998).

Kolektív riešiteľov projektu Kega – *Modely projektového vyučovania na SOŠ* vymedzujú pri definícii projektového vyučovania nasledujúce atribúty (2011):

- riešenie problémov je spoločensky relevantné,
- projekty majú interdisciplinárny charakter,
- vychádzajú zo záujmov a potrieb žiakov,
- žiaci sa podieľajú na plánovaní, realizácii a hodnotení,
- žiaci majú zodpovednosť za riešenie a výsledok,
- významom je sebahodnotenie a vnútorná motivácia žiakov,
- mení sa rola učiteľa,
- zdôrazňuje sa samostatná práca a kreativita žiaka.

1.2 Čo je projekt a aké druhy projektov poznáme?

Východiskom projektového vyučovania je projekt. Aj pri vymedzení projektu sa stretávame s rôznymi definíciami.

W. H. Killpatrick považuje za projekt každú plánovitú a samostatnú činnosť, v rámci ktorej sa rieši nejaká úloha za účelom jej vyriešenia (Grecmanová – Urbanovská, 1997). R. Žanta roku 1934 definuje projekt ako „účelne organizovaný súhrn myšlienok zoskupených okolo dôležitého strediska praktických vedomostí, smerujúcich k určitému cieľu.“ (Valenta, 1993, s. 4). S. Vrána stotožňuje projekt s podnikom žiaka, za výsledky ktorého je žiak zodpovedný (1936). J. Valenta poníma projekt ako jasne navrhnutú úlohu, ktorú treba žiakom predložiť tak, aby sa zdala životne dôležitou, aby sa približovala činnosti dospelých, čím sa zdôrazní praktický a utilitárny charakter projektu (1993). J. Kašová považuje projekty za jednu z najprirodzenejších foriem výučby (1995). Podľa E. Petláka projekty vedú žiakov k riešeniu praktických úloh, umožňujú spoluprácu medzi žiakmi, triedami, dokonca i školami a významne spájajú školu so spoločenským prostredím. Pri realizácii projektov sa predpokladá spoločné plánovanie a riešenie, čo následne vedie k prosociálnemu správaniu a k partnerskej kooperácii (1997). I. Turek definuje projekt veľmi široko: „Projekt je komplexný problém.“ (1999, s. 78).

Na základe názorov viacerých autorov vymedzujeme atribúty projektu nasledovne:

- konkrétny cieľ, ktorý je splniteľný,
- koncentrovanosť okolo základnej témy,
- riešenie komplexných problémov,
- zohľadnenie potrieb a záujmov žiakov,
- výsledkom je konkrétny produkt (leták, bulletin, model, audionahrávka, videonahrávka, portál atď.),
- zodpovednosť za výsledok projektu berie na seba žiak/skupina,
- výsledok žiak/skupina prezentuje pred širším publikom (trieda, škola, rodičia, vedecká obec atď.).

Základom každého projektu je koncentrácia učiva. Ide o sústredenie učiva podľa nejakej témy, pričom sa musí zabrániť rozptylu do rôznych oblastí. Zdrojom koncentrácie môže byť 1. životná realita, t. j. záujmy, potreby, problémy, 2. predpísaná učebná látka, 3. prepojenie oboch. Na základe uvedených zdrojov koncentrácie môžu byť projekty navrhnuté žiakmi, učiteľmi, prípadne ide pri návrhu o spoluprácu obidvoch strán.

Projekty možno rozdeliť z viacerých hľadísk. W. H. Killpatrick rozdeľuje projekty podľa účelu na (Petrašková, 2007): 1. projekty vtelujúce myšlienku/plán do určitej formy, 2. projekty smerujúce k získaniu estetickéj skúsenosti, 3. projekty smerujúce k riešeniu nejakého problému, 4. projekty vedúce k nadobudnutiu zručností.

Z rovnakého hľadiska ich J. F. Hosic rozdeľuje na (Petrašková, 2007): 1. problémové – cieľom je riešiť problém, 2. konštruktívne – cieľom je vytvoriť niečo nové, 3. hodnotiace – cieľom je skúmať a porovnávať, 4. drilové – cieľom je nacvičiť určitú zručnosť.

J. Valenta uvádza nasledujúce rozdelenie projektov (1993):

1. Podľa miesta zadania – školské, domáce, kombinované.

2. Podľa počtu riešiteľov – individuálne, skupinové, kombinované.
3. Podľa času realizácie projektu – krátkodobé, strednodobé, dlhodobé.
4. Podľa organizácie vyučovania – v rámci jedného predmetu s jednou triedou a jedným vyučujúcim, v rámci príbuzných predmetov s jednou triedou a rôznymi učiteľmi, v niekoľkých alebo všetkých triedach ročníka v jednom alebo viacerých vyučovacích predmetoch, v triedach niekoľkých ročníkoch alebo s celou školou, mimo výučby predmetov, namiesto predmetov.

1.3 Etapy projektového vyučovania

1. etapa – purposing – projektová iniciatíva, zámer
  - voľba témy projektu, vymedzenie jej špecifík,
  - rámcové zadanie projektovej úlohy,
  - vytýčenie cieľov projektu,
  - stanovenie rozsahu riešenia,
  - štúdium literatúry,
  - diskusia o probléme.

V prvej etape zohráva rozhodujúcu úlohu učiteľ. Učiteľ žiaka/žiacov motivuje, získava pre zadanú tému a následne ho/ich podľa jednotlivých bodov prvej etapy usmerňuje.

2. etapa – planning – projektové plánovanie
  - konkretizácia zadanej témy,
  - jasne formulovaný hlavný cieľ projektu,
  - spracovanie plánu riešenia projektu s priradením termínov,
  - zhromažďovanie dostupných informácií o danom probléme,
  - pri skupinovom projekte zabezpečenie kooperácie v skupine.

V druhej etape prechádza iniciatíva na žiakov. Učiteľ ich prácu ešte usmerňuje a pôsobí ako konzultant.

3. etapa – executing – realizácia projektu
  - vlastné riešenie projektovej úlohy,
  - návrh alternatív, výber optimálneho riešenia,
  - spracovanie podkladov a dokumentácie.

V tretej etape je dôležitá samostatná práca žiakov, kooperácia, výmena názorov, korekcia činnosti. Učiteľ pôsobí ako konzultant.

4. etapa – judging – hodnotenie projektu
  - zverejnenie a obhajoba výsledkov,
  - analýzy riešenia,
  - využitie v praxi.

V záverečnej etape nastáva hodnotenie projektu zo strany riešiteľa, žiackeho kolektívu a v neposlednom rade učiteľa, ktorý túto fázu organizuje tak, aby na základe zverejnených výsledkov problémovej úlohy dosiahli všetci žiaci maximum nových poznatkov.

Na základe analýzy jednotlivých etáp projektového vyučovania môžeme vymedziť úlohy učiteľa a úlohy žiaka, ktoré sú iné, ako pri používaní tradičných metód. Úlohou učiteľa je 1. usmerňovať, 2. konzultovať, 3. hodnotiť. Úlohou žiaka je 1. samostatne pracovať na riešení, 2. prezentovať výsledky riešenia svojej úlohy, 3. hodnotiť.

2 PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE NA SÚKROMNEJ OBCHODNEJ AKADÉMII

2.1 Ponuka Súkromnej obchodnej akadémie

Súkromná obchodná akadémia (SOA) bola založená Akadémiou vzdelávania roku 1996 pri svojej pobočke v Žiline. Prvou riaditeľkou bola Mgr. Agnesa Benková. V tomto čase škola poskytovala vzdelanie v dvoch odboroch – malé a stredné podnikanie a cestovný ruch. Roku 2005 opustili brány SOA poslední absolventi týchto odborov. Roku 2003 SOA na základe rozhodnutia Ministerstva školstva Slovenskej republiky otvorila odbor 6317 6 00 obchodná akadémia v externej forme štúdia, ktorý je dodnes určený predovšetkým pre absolventov trojročných učebných odborov, ktorí si chcú doplniť maturitu v ekonomickom odbore.

Od roku 2005 je novým riaditeľom SOA Mgr. Tomáš Milata. Roku 2006 podal zriaďovateľ školy žiadosť na Ministerstvo školstva Slovenskej republiky, aby zaradilo do siete odborov pre SOA študijný odbor 6324 6 00 manažment regionálneho cestovného ruchu. Bol stanovený štandard triedy v dennom štúdiu: plastové okná, pastelové farby stien, nábytok, keramické tabule, dataprojektor, notebook pre učiteľa a pripojenie na internet prostredníctvom wifi siete. Boli zriadené dve špecializované počítačové učebne. Roku 2007 nastúpilo do prvého ročníka v danom odbore 31 žiakov.

SOA ponúka žiakom študujúcim odbor manažment regionálneho cestovného ruchu kvalifikovaných zahraničných lektorov, možnosť získať medzinárodný zahraničný certifikát The european language certificate (TELC), možnosť súčasne s maturitnou skúškou absolvovať sprievodcovské skúšky a získať tak preukaz Sprievodca cestovného ruchu. Pre žiakov sú z ponuky možností študijného odboru najatraktívnejšie kurzy animačných aktivít. Ide o päť až desaťdňové kurzy, počas ktorých si žiaci priamo v teréne vyskúšajú to, čo budú následne sprostredkovať klientom cestovného ruchu. V prvom ročníku absolvujú kurz zimných športov, v druhom ročníku splavovaním Oravy a Váhu získavajú vodácke zručnosti, v treťom ročníku si vyskúšajú jazdu na koni i jachting a napokon vo štvrtom ročníku ich čaká vysokohorská turistika a skialpinizmus. Cieľom výchovy a vzdelávania na SOA je, aby rady lavíc opúšťali ľudia, ktorí budú schopní: vytvárať produkty regionálneho cestovného ruchu, zabezpečiť publicitu a pozitívny imidž regiónu, organizovať kultúrne, športové a obchodné podujatia oživujúce ponuku a vyvolávajúce dopyt po návšteve regiónu, flexibilne reagovať na potreby trhu práce. Na dosiahnutie vyššie vymedzených cieľov SOA nadviazala partnerstvá so subjektmi cestovného ruchu, podnikania a vzdelávania, napr. s Turistickou informačnou kanceláriou mesta Žilina, Cestovnou kanceláriou Selinan, Jánošíkovým dvorom – drevenice Zázrivá, Penziónom Terchová, Považským múzeom, Penziónom Danice Trošelj v Chorvátsku, so Zamkovského chatou a mnohými ďalšími.

Od 1. septembra 2010 SOA otvorila popri manažmente regionálneho cestovného ruchu nový študijný odbor – 6317 6 00 obchodná akadémia v dennej forme štúdia. Oproti ostatným obchodným akadémiám majú žiaci tohto odboru zvýšenú dotáciu hodín cudzích jazykov so samostatným predmetom Obchodná jazyková príprava a každý žiak dostane vlastný notebook ako študijnú pomôcku. Notebook žiakom po úspešnom ukončení štúdia zostane.

Základnými piliermi školy sú:

- klientsky prístup ku žiakom a rodičom na báze otvorenej komunikácie, vzájomnej úcty a partnerstva,
- individuálny a ľudský prístup pedagógov ku žiakom,
- dôraz na rozvoj komunikačných zručností žiaka rovnako v ústnom ako i v písomnom prejave v materinskom i cudzom jazyku,
- prepojenie školy s praxou,
- nadštandardná výučba cudzích jazykov,
- nadštandardné materiálo-technické vybavenie,
- garancia jasne stanovených benefitov pre žiaka za zaplatený školský poplatok,
- odmeňovanie študentov (odpustenie časti školského poplatku, vecné ceny za reprezentáciu školy a najlepšie individuálne projekty, účasť na mobilitách atď.),
- snaha zabezpečiť bezpečné prostredie pre žiakov bez šikanovania, kriminality, drog.

Vyššie uvedené piliere školy boli takto zadefinované na základe výsledkov dotazníkového prieskumu, ktorý vedenie školy od roku 2007 každoročne vykonáva medzi rodičmi, žiakmi a učiteľmi. Z dotazníka je možné zistiť nielen spokojnosť/nespokojnosť, ale rovnako aj očakávania a potreby. Vedenie školy následne s Radou školy a Žiackou radou prijíma opatrenia pre skvalitnenie svojej práce.

Žiaci študujúci odbor manažment regionálneho cestovného ruchu sú zapájaní do viacerých projektov. SOA v spolupráci s Turistickou informačnou kanceláriou mesta Žilina a mestom Žilina realizovala projekt *Otvorená škola*, v rámci ktorého žiaci spracúvali informačnú elektronickú databázu možností cestovného ruchu v Žilinskom kraji.

Ďalším projektom realizovaným SOA je mobilitný projekt *Comenius*. Ide o výmenné pobyty žiakov a učiteľov medzi partnerskými školami. V prvom projekte Comenius boli našimi partnerskými školami školy z Litvy, Turecka, Talianska a Poľska. V súčasnosti už prebieha ďalší projekt Comenius a partnerskými školami sú školy z Bulharska, Chorvátska, Poľska, Španielska, Talianska, Turecka.

SOA sa zapojila aj do projektu s názvom *Elektronizácia a revitalizácia školskej knižnice*, v rámci ktorého škola získala prostriedky na nákup kníh, úložných políc, elektronického informačného knižničného systému, notebooku, tlačiarne a skeneru.

Zástupcovia riaditeľa sú absolventmi projektu *Modernizácie vzdelávacieho procesu na stredných školách*. Ide o projekt Ústavu informácií a prognóz školstva zameraného na zdokonaľovanie informačno-komunikačných zručností vo vyučovacom procese.

Škola úspešne obstála v podaní projektu v rámci výzvy Regionálneho operačného programu – *Obnova a rekonštrukcia škôl a školských zariadení*, na základe ktorého prebehla v čase od novembra 2010 do augusta 2012 komplexná rekonštrukcia školskej budovy.

Práca na projektoch, do ktorých bola škola zapojená, bola pre žiakov natoľko motivujúca, že sa vedenie školy rozhodlo zaviesť projektové vyučovanie aj do vyučovacieho procesu.

2.2 Individuálny projekt vo vyučovaní odborných predmetov

Cieľom práce učiteľov SOA a v širšom meradle všetkých učiteľov a odborných zamestnancov stredných odborných škôl je v súčasných podmienkach príprava budúcich absolventov na ďalšie štúdium na vysokých školách a tiež príprava na ich uplatnenie na trhu práce s využitím všetkých možností, ktoré členstvo Slovenskej republiky v Európskej únii ponúka.

Na dosiahnutie tohto cieľa si nevystačíme s uplatňovaním metód, pri ktorých sa odovzdávajú poznatky v hotovej forme vedúcej žiakov k pasívnemu prijímaniu, čoho dôsledkom môže byť nesamostatnosť pri riešení problémov pracovných a v tom horšom prípade i osobných, ale naopak, je potrebné uplatňovať také metódy, ktoré rozvíjajú aktivitu žiakov, ich tvorivosť a kooperáciu.

Idea projektového vyučovania vychádzajúca z teoretických východísk spracovaných v kapitole *PROJEKTOVÉ VYUČOVANIE* a pretrvávajúca v hlavách vedúcich pedagogických zamestnancov SOA bola uvedená do života v školskom roku 2009/2010.

Projektové vyučovanie bolo aplikované v treťom ročníku denného štúdia v odbore manažment regionálneho cestovného ruchu. Pri návrhu realizácie projektového vyučovania na SOA sa vychádzalo zo základných cieľov vzdelávania, t. j. osvojenie si vedomostí a zručností potrebných pre zvládnutie učiva odborných predmetov.

Filozofia projektového vyučovania bola nasledovná. Každému žiakovi tretieho ročníka je v septembri náhodným výberom priradená jedna z mnohých ponúkaných tém ročníkových projektov (ročníkový projekt = individuálny projekt). Cieľom individuálnych projektov je, okrem získania zručností uvedených na viacerých miestach (ako napríklad rozvoj kritického myslenia, tvorivého myslenia, kooperácie atď.), rozvíjať ekonomické myslenie, spoznať význam vzdelania pre uplatnenie na trhu práce, nadobudnúť kompetencie, ktoré budú absolventom nápomocné pri využívaní ich odborných a osobnostných predpokladov pri budovaní profesijnej kariéry.

Dôsledné vypracovanie projektu si vyžaduje uplatňovanie medzipredmetových vzťahov, t. j. aplikovanie vedomostí z odborných predmetov, ako sú ekonomika, účtovníctvo, všeobecná geografia, geografia cestovného ruchu, technológia služieb cestovného ruchu, animačné služby, hotelierstvo, podnikanie vo vidieckom cestovnom ruchu a v neposlednom rade sa pri formálnom spracovaní projektu očakáva uplatnenie zručností z predmetu informatika. V rámci medzipredmetových vzťahov je možné pracovať na projekte i na predmetoch občianska náuka a sociálna komunikácia. Na základe uvedeného je z organizačného hľadiska pri vypracovaní individuálneho projektu nutné kooperovať s viacerými vyučujúcimi v rámci viacerých vyučovacích predmetov. Každému žiakovi je vzhľadom na špecifikáciu témy ročníkového projektu pridelený konzultant, prípadne viac konzultantov. Každý konzultant si stanoví úradné hodiny, počas ktorých je žiakom k dispozícii v prípade ich záujmu vysvetliť si nejaký problém, resp. nejasnosť.

Projektové vyučovanie sa realizuje v rámci záujmovej činnosti žiakov. Žiaci počas hodín záujmovej činnosti postupne pracujú na svojich projektoch podľa pokynov vyučujúceho, rešpektujúceho tematický výchovno-vzdelávací plán projektovej prípravy, napr.

vyhľadávanie a spracovanie informácií (práca s odbornými časopismi, práca s databázou školskej knižnice, práca pomocou vyhľadávacích serverov, práca v učebni výpočtovej techniky), uvádzanie literatúry podľa normy, zostavovanie a vyhodnocovanie ankety a dotazníka, formálne náležitosti práce, lokalizačné a realizačné predpoklady, ponuka, propagácia, služobný program, resp. predmet činnosti, marketingový plán, podnikateľský zámer atď., pričom každý žiak tieto pokyny aplikuje na svoju tému projektu akceptujúc usmernenia konzultanta svojho individuálneho projektu.

Na projekte žiaci pracujú v priebehu tretieho a štvrtého ročníka. Vo štvrtom ročníku každý žiak kompletne vypracovaný individuálny projekt predloží v štandardnej tlačenej verzii a zároveň na CD vrátane záverečnej prezentácie komisii na hodnotenie a jeho obhajoba bude predstavovať jednu zložku maturitnej skúšky, konkrétne praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky.

Vedenie školy očakávalo, že žiaci budú na individuálnom projekte počas dvoch školských rokov systematicky pracovať – vyhľadávanie informácií v primárnych i sekundárnych prameňoch, návšteva danej lokality s cieľom vytvoriť fotodokumentáciu, resp. videozáznam, návšteva cestovnej kancelárie za účelom získania propagačných materiálov a informačných letákov, selekcia informácií a ich spracovanie do náležitej podoby atď.

Ciele, ktoré sa projektovým vyučovaním na SOA sledovali, by sa dali zhrnúť do piatich bodov:

- viesť žiaka k stanoveniu si konkrétnych a reálne uskutočniteľných cieľov s využívaním rôznych metód práce,
- naučiť žiaka nielen vyhľadávať a zhromažďovať informácie, ale hlavne ich efektívne využiť, t. j. selektovať a spracovať vzhľadom na naplnenie vymedzeného cieľa,
- naučiť žiaka spracovať tému do ucelenej formy, ktorá spĺňa obsahové a formálne požiadavky prác na vyššom stupni vzdelávania a požiadavky na podávanie projektov na rôznej úrovni,
- viesť žiaka k samostatnej práci a zodpovednosti za vykonanú prácu,
- naučiť žiaka prezentovať a obhájiť výsledok svojej práce.

Vstupné informácie, ktoré žiaci dostali pred realizáciou individuálneho projektu, by sa mohli zhrnúť nasledovne:

- žiaci si na začiatku tretieho ročníka vyžrebujú tému individuálneho projektu,
- na vypracovanie individuálneho projektu sú určené dva školské roky, t. j. práca sa bude odovzdávať v marci vo štvrtom ročníku,
- kompozíciu projektu tvorí časť teoretická a časť praktická, pričom praktická časť predstavuje vlastný prínos žiaka,
- žiaci majú možnosť pracovať na projekte počas záujmovej činnosti (ide skôr o formálnu stránku práce), o odbornej časti práce môžu konzultovať s určeným vyučujúcim, resp. vyučujúcimi v rámci konzultačných hodín,
- ukončením projektového vyučovania bude praktická časť odbornej zložky maturitnej skúšky, ktorá bude pozostávať z obhajoby individuálneho projektu.

Pred poslednou etapou projektového vyučovania, resp. počas nej (odovzdanie projektov komisii a obhajoba projektov) sa ukázalo, že aj napriek tomu, že všetci žiaci projekty

vypracovali, a treba konštatovať, že niektoré boli na veľmi vysokej úrovni, SOA má v projektovom vzdelávaní rezervy.

Žiaci odovzdávali svoje projekty v rôznych termínoch, niektorí aj tesne pred termínom konania praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky, čo pre hodnotiacu komisiu znamenalo nedostatok času na vypracovanie hodnotenia. Komisia po hodnotení písomnej formy projektov konštatovala, že mnohé práce mali teoretickú časť z veľkej časti parafrázovanú, resp. citovanú bez uvedenia zdroja.

Ďalšou slabinou projektov bolo, že nemali rovnakú formálnu a grafickú úpravu, čo tiež komplikovalo situáciu pri hodnotení.

Problematická situácia nastala aj počas hodnotenia obhajob individuálnych projektov. Niektorí žiaci počas obhajoby rešpektovali potrebu udržiavať s publikom očný kontakt, iní celý projekt prečítali. Niektorí žiaci považovali za podstatné informovať o všetkom, čo uviedli v písomnej podobe projektu, iní naopak vedeli vyselektovať podstatné fakty, ktoré zároveň predstavovali praktický prínos projektu.

V čom spočívala príčina uvedeného stavu? Na začiatku projektového vyučovania bolo síce jasne zadefinované, čo sa od žiakov očakáva, ale ako sa ukázalo na výstupe, problém nastal počas druhej a tretej etapy projektového vyučovania, t. j. v jeho procese. Najväčším nedostatkom bolo, že projektové vyučovanie bolo realizované v rámci záujmovej činnosti. Tým, že si mnohí žiaci vybrali inú záujmovú činnosť, neabsolvovali projektové vyučovanie ako záujmovú činnosť, čo malo za následok, že na individuálnom projekte síce pracovali a aj ho následne odovzdali, ale boli v ňom značné nedostatky, a to, ako už bolo vyššie uvedené, nielen v písomnej forme.

Ďalším faktom je, že nakoľko išlo o záujmovú činnosť, nepodliehala práca na projekte priebežnej ani výslednej klasifikácii. I keď sa slovné hodnotenie podľa úrovne dosiahnutých výsledkov vykonávalo v priebehu záujmovej činnosti priebežne, známka je pre žiakov stredných škôl v podmienkach slovenského školstva stále tým silnejším motivantom.

Niektorým chybám projektového vyučovania, organizačným a rovnako aj koncepčným (napr. obsahová stránka projektov, formálna stránka projektov, PowerPointové prezentácie projektov, termín odovzdania atď.), by bolo možné predísť, ak by verbálne interpretované podmienky boli aj zverejnené vo forme interného predpisu.

Tabuľka 1 Porovnanie existujúceho stavu s plánovaným stavom

Plánovaný stav	Existujúci stav
žiaci budú informovaní o projektoch a počas hodín záujmovej činnosti s názvom projektové vyučovanie budú podľa pokynov vyučujúceho spracovávať svoj individuálny projekt	žiaci boli informovaní o projektoch, ale nakoľko nie všetci absolvovali krúžok záujmovej činnosti s názvom projektové vyučovanie, mnohí z nich nevedeli, ako majú postupovať pri spracovaní individuálneho projektu
systematická a kooperatívna práca žiakov	nárazová práca žiakov pred termínom odovzdania
narastajúci záujem o tému	nezáujem o tému z dôvodu časového stresu
priebežné hodnotenie práce žiakov	žiaci boli priebežne slovne, resp. písomne hodnotení, pričom boli už v priebehu tretieho ročníka upozorňovaní na formálne i odborné nedostatky
dodržanie termínu odovzdania stanoveného komisiou odborných predmetov	nedodržanie termínu odovzdania projektov stanoveného komisiou odborných predmetov
práca bude obsahovať časť teoretickú a časť praktickú obsahujúcu vlastný prínos žiaka k danej téme	mnohé práce boli bez logickej štruktúry a navyše teoretická časť bola plagiátom

Keďže na úspešnosti a efektívnosti individuálnych projektov vedeniu školy a vyučujúcim participujúcim na projektovom vyučovaní mimoriadne záležalo, a to nielen z hľadiska úspešného absolvovania maturitnej skúšky, ale aj z hľadiska využitia možností, ktoré projektové vyučovanie ponúka, ako nevyhnutná sa javila potreba vyplniť biele miesta v projektovom vyučovaní na SOA.

2.3 Štátny vzdelávací program a možnosť zavádzania nových predmetov

Reforma v školstve roku 2008 priniesla školám možnosť tvorby vlastných školských vzdelávacích programov. V školskom vzdelávacom programe každej školy sa, ako jeden zo základných pedagogických dokumentov, nachádzajú učebné plány jednotlivých študijných odborov. Tieto učebné plány musia spĺňať všetky kritériá rámcových učebných plánov, ktoré sú zahrnuté v štátnom vzdelávacom programe pre príslušnú skupinu odborov.

Rámcový učebný plán dáva možnosť aj relatívne príbuzným, či dokonca rovnakým odborom mať rôzne učebné plány a na základe rôzneho použitia disponibilných hodín sa môžu odlišovať hodinovou dotáciou, skladbou predmetov, či dokonca predmetmi novovytvorenými. Táto možnosť a jej aplikácia je najlepšie viditeľná v odbornej zložke vzdelávania v stredných odborných školách, či už v študijných alebo učebných odboroch.

V tejto oblasti nezaostáva ani SOA. Vďaka vyššie popísanej možnosti sme sa rozhodli zaradiť do učebného plánu predmet s názvom projektové vyučovanie.

V školskom roku 2009/2010 prebehla prvá etapa zavádzania projektového vyučovania na SOA. Projektové vyučovanie bolo realizované v treťom ročníku v rámci odborných

predmetov počas hodín záujmovej činnosti (podrobnejšie spracované v podkapitole 2.2 *Individuálny projekt vo vyučovaní odborných predmetov*).

Na základe priebežného hodnotenia práce žiakov (len slovné, resp. písomné hodnotenie bez klasifikácie) a po tom, čo vstúpil do platnosti zákon Národnej rady Slovenskej republiky 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), ktorý umožňuje školám vypracovať vlastný školský vzdelávací program, sa vedúci pedagogickí zamestnanci SOA rozhodli zaviesť predmet projektové vyučovanie do učebného plánu odboru manažment regionálneho cestovného ruchu, pričom ostala zachovaná filozofia a ciele ročníkových projektov.

Druhá etapa zavádzania projektového vyučovania sa uskutočnila v nasledujúcom školskom roku, t. j. v roku 2010/2011. V tomto školskom roku sa predmet projektové vyučovanie zaradený do učebného plánu stal pre žiakov tretieho ročníka povinným predmetom, bol zaradený do učebného plánu a podrobne charakterizovaný v školskom vzdelávacom programe SOA (podrobnejšie spracované v podkapitole 2.4 *Projektové vyučovanie ako súčasť školského vzdelávacieho programu*).

Žiaci štvrtého ročníka, ktorí pokračovali v práci na individuálnom projekte začatej v treťom ročníku, absolvovali projektové vyučovanie opäť len v rámci záujmovej činnosti, pretože ich učebný plán nebolo možné zmeniť, nakoľko išlo o žiakov posledného ročníka, pre vzdelávanie ktorých ešte nebol v platnosti štátny vzdelávací program a následne školský vzdelávací program.

Zmena projektového vzdelávania zo záujmovej činnosti na povinný predmet viedla k zvýšeniu motivácie žiakov a k dosiahnutiu lepších výsledkov. Práca žiakov i učiteľov počas hodín projektového vyučovania bola v priebehu školského roka kontrolovaná a hodnotená formou pedagogického pozorovania a klasifikovania. Žiaci v priebehu tretieho ročníka pracujú len na čiastkových podtémach zadanej témy individuálneho projektu. Ide napr. o lokalizačné a realizačné predpoklady, služobný program, právnu formu podnikania, ciele organizácie, marketingový plán, ponuku, propagáciu atď. v závislosti od témy individuálneho projektu. Členom predmetovej komisie odborných predmetov bolo nariadené zasadať minimálne štyrikrát v priebehu polroka, aby jednotliví konzultanti zhodnotili jednak prácu žiakov na projektoch, ale zároveň odbornú úroveň projektov. Cieľom uvedených zasadnutí predmetovej komisie odborných predmetov je priebežne prijímanými opatreniami zabrániť výskytu nejakých nepredvídaných ťažkostí.

Tretia etapa zavádzania projektového vyučovania na SOA prebehla v školskom roku 2010/2011. V priebehu tejto etapy bolo predmetovej komisii odborných predmetov, na základe skúseností postupne nadobudnutých počas práce žiakov štvrtého ročníka v rámci záujmovej činnosti, nariadené zaviesť v projektovom vyučovaní ako povinnom predmete nasledujúce zmeny a vypracovať nasledujúce dokumenty:

- zavedenie projektového vyučovania ako povinného predmetu aj v prvom a druhom ročníku s cieľom pripraviť žiakov na tento typ vyučovania a na vytváranie výsledných projektov,
- zavedenie triednych kôl obhajob slúžiacich ako predpríprava na školské kolá (obhajoby individuálnych projektov v rámci školského kola sú verejné a konajú

sa na konci školského roka) a napokon na praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky,

- vypracovanie metodického pokynu pre podmienky prípravy, vypracovania, odbornej garancie, obhajoby a vyhodnotenia ročníkových projektov,
- vypracovanie kritérií hodnotenia, ktoré sú súčasťou školského vzdelávacieho programu,
- vypracovanie kritérií hodnotenia písomnej časti individuálnych projektov pre prvý, druhý, tretí ročník a pre praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky,
- vypracovanie kritérií hodnotenia obhajoby individuálnych projektov pre prvý, druhý, tretí ročník a pre praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky.

Dotácia hodín v predmete projektové vyučovanie zostala rovnaká, t. j. jedna hodina týždenne, ale v záujme skvalitnenia práce žiakov a individuálneho prístupu ku žiakom vedúci pedagogickí zamestnanci rozhodli, že hodina projektového vyučovania bude delená.

2.4 Projektové vyučovanie ako súčasť školského vzdelávacieho programu

Predmet projektové vyučovanie nadväzuje na predmet slovenský jazyk a literatúra, informatika, sociálna komunikácia a v závislosti od obsahu individuálneho projektu na všetky ostatné vyučovacie predmety. Žiaci sa oboznamujú so spôsobom tvorby projektu a súčasne sa pripravujú na záverečné vystúpenie, t. j. na jeho obhajobu. Cieľom predmetu projektové vyučovanie je prepojenie teórie a praxe. Vo výbere a štruktúre učiva v predmete sa výrazne prejavuje zreteľ na rozvoj získavania, selekcie a spracovania informácií, vyjadrovania sa žiakov s ustavičným dôrazom na diferenciaciu jazykových prostriedkov vzhľadom na konkrétnu komunikačnú situáciu. Používaním vhodných jazykových, kompozičných a kinetických prostriedkov sa vytvára základ pre rozvoj kultúrneho a kultivovaného jazykového prejavu adekvátneho jeho funkcií i komunikačnej situácii.

Predmet projektové vyučovanie sa v prvom ročníku skladá z týchto hlavných častí: vyhľadávanie informácií, spracúvanie informácií, vytvorenie a vyhodnotenie ankety a dotazníka, citácie a parafrázy, uvádzanie literatúry podľa normy, prílohy, rozvoj vyjadrovacích zručností, nácvik obhajoby ročníkových projektov, hodnotenie ročníkových projektov.

Predmet projektové vyučovanie sa v druhom ročníku skladá z týchto hlavných častí: vyhľadávanie informácií, spracúvanie informácií, formálne náležitosti práce, bibliografické odkazy, vkladanie obrázkov, fotografií, tabuliek, grafov, archivácia dát, multimedialná prezentácia, grafické súbory, galérie obrázkov, skenovanie, špeciálne animačné efekty, nácvik obhajoby ročníkových projektov, hodnotenie ročníkových projektov.

Predmet projektové vyučovanie sa v treťom ročníku skladá z týchto hlavných častí: vyhľadávanie informácií, spracúvanie informácií, formálne náležitosti práce, bibliografické odkazy, vkladanie obrázkov, fotografií, tabuliek, grafov, archivácia dát, odborné konzultácie – lokalizačné, realizačné a selektívne predpoklady, predmet činnosti a právna forma podnikania, ponuka a propagácia, služobný program, ciele organizácie, marketingový mix a marketingový plán, podnikateľský proces

a podnikateľský zámer, finančný plán, formálna úprava projektu, multimediálna prezentácia, grafické súbory, galérie obrázkov, skenovanie, nácvik obhajoby ročníkových projektov, hodnotenie ročníkových projektov.

Predmet projektové vyučovanie sa v štvrtom ročníku skladá z týchto hlavných častí: vyhľadávanie informácií ku kapitolám projektu praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky, spracúvanie informácií, vkladanie obrázkov, fotografií, tabuliek, grafov, odborné konzultácie zamerané na kalkulácie nákladov, na stanovenie ceny zájazdov, na kompletizáciu podnikateľského plánu, kompletizácia projektov, bibliografické odkazy, konečná úprava práce, hodnotenie písomnej časti individuálnych projektov, vypracovanie prezentácie, obhajoba individuálneho projektu v rámci praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky, hodnotenie obhajoby projektov, archivácia projektov.

Na vytvorenie učebných osnov predmetu v prvom, druhom, treťom a štvrtom ročníku štúdia sú integrované dva obsahové štandardy: *Komunikácia, Nácvik vystupovania so zákazníkom a spoločenského vystupovania.*

Metódy, formy a prostriedky projektového vyučovania majú stimulovať rozvoj poznávacích schopností žiakov, rozvoj ich logicko-myšlienkových a tvorivých komunikatívnych činností v písanej i hovorenej forme. Uprednostňujú sa metódy samostatného racionálneho štúdia učebnicovej a doplnkovej literatúry (slovníky, encyklopédie), dialogické metódy (rozhovor, diskusia), názorno-demonštračné metódy (predvádzanie), praktické nácvikové metódy (nácvik, cvičenie, tréning), ako aj produkčné metódy podporujúce tvorivosť a samostatnosť ako základ pre všetky učebné predmety. Uplatňujú sa také stratégie vyučovania, pri ktorých má žiak ako aktívny subjekt v procese výučby možnosť diskutovať, spolupracovať a spolurozhodovať, hľadať riešenia, hodnotiť. Učiteľ má zasa povinnosť motivovať, povzbudzovať k tvorivosti a viesť žiaka k čo najlepším výkonom, podporovať jeho aktivity všeobecne, ale aj v oblasti zvýšeného záujmu v rámci študijného odboru a hodnotiť. Výučba bude prebiehať v modernej počítačovej učebni.

V rámci predmetu projektové vyučovanie je, okrem iného, aj snaha podporovať a rozvíjať ideové, etické a estetické cítenie žiakov, a to najmä:

- rozvíjať základné myšlienkové postupy žiakov, najmä ich pamäť a sústredenie,
- podporovať osvojovanie všeobecných princípov a algoritmov riešenia problémov, javov a situácií, ako aj bežných zručností pre prácu s informáciami,
- rozvíjať aktívny a tvorivý prístup žiakov k riešeniu problémov a hľadaniu progresívnych riešení,
- podporovať flexibilitu, adaptabilitu a kreativitu žiakov,
- rozvíjať cieľavedomý prístup žiakov k tímovej a samostatnej práci,
- vytvárať zodpovedný prístup žiakov k plneniu svojich povinností a rešpektovaniu stanovených pravidiel,
- rozvíjať zručnosti potrebné k rokovaniu, diskusii, kompromisu, obhajobe svojho stanoviska a k akceptovaniu stanovísk druhých,
- vytvárať primerané sebavedomie a inšpiráciu žiakov,
- rozvíjať slobodné, kritické a nezávislé myslenie žiakov,
- viesť žiakov k emocionálnemu a estetickému vnímaniu,
- rozvíjať kreativitu, nadanie, špecifické schopnosti a predstavivosť,

- vytvárať zodpovedné a slušné správanie žiakov v súlade s morálnymi zásadami a zásadami spoločenského správania sa,
- prehlbovať osobnostnú, národnostnú a občiansku identitu žiakov, ich pripravenosť chrániť vlastnú identitu a rešpektovať identitu druhých.

Všeobecné ciele predmetu:

- využívať vo všetkých svojich prejavoch logicko-myšlienkové činnosti, ako sú analýza, syntéza, abstrakcia, zovšeobecnenie, porovnávanie, indukcia, dedukcia atď.,
- aplikovať poznatky a zručnosti nadobudnuté pri vyučovaní slovenského jazyka a literatúry, informatiky a ostatných učebných predmetov v predmete projektové vyučovanie a naopak (napr. spracovanie informácií vo forme tabuliek, grafov, citácie, parafrázy atď.),
- vyjadrovať vhodným spôsobom svoj úmysel, prezentovať sám seba, podávať a získavať ústne alebo písomne požadovanú alebo potrebnú informáciu všeobecného alebo odborného charakteru, obhajovať svoj názor,
- uvádzať správne bibliografické údaje a citáty, spracovať písomné informácie najmä odborného charakteru,
- identifikovať a analyzovať problémy, navrhovať ich riešenia,
- vytvárať kultúrne a kultivované prejavy, ktoré budú v súlade s jazykovou normou, s funkciou prejavu, s komunikačnou situáciou, a to v hovorenej i písomnej forme,
- chápať význam jazykovej kultúry a funkcií spisovného jazyka, snažiť sa spisovne vyjadrovať v situáciách, ktoré si to vyžadujú, byť si vedomý toho, že jazyk sa dynamicky rozvíja,
- prakticky využívať počítač v oblasti moderných informačných technológií,
- získať a osvojiť si základné praktické činnosti s prezentačným softvérom.

Výchovné a vzdelávacie stratégie napomôžu rozvoju a upevňovaniu kľúčových kompetencií žiaka. V predmete projektové vyučovanie sa rozvíjajú a skvalitňujú kľúčové kompetencie, a to komunikatívne a sociálno-interakčné spôsobilosti, interpersonálne a intrapersonálne spôsobilosti, spôsobilosti tvorivo riešiť problémy a spôsobilosti využívať informačné technológie. Preto je, okrem iného, dôležitou súčasťou teoretického poznávania a zároveň prostriedkom precvičovania, upevňovania, prehlbovania a systematizácie poznatkov aj riešenie úloh z učiva jednotlivých tematických celkov, úloh komplexného charakteru, ktoré umožňujú spájať a využívať poznatky z viacerých častí učiva v rámci medzipredmetových vzťahov.

Predmet projektové vyučovanie je prepojený s viacerými predmetmi, t. j. možno vymedziť nasledujúce medzipredmetové vzťahy:

Slovenský jazyk a literatúra – I. – IV. ročník: vyhľadávanie informácií v knihách, zborníkoch, časopisoch, vytvorenie a vyhodnotenie dotazníka a ankety, citácie, parafrázy, zoznam bibliografických odkazov, rozvoj vyjadrovacích a komunikatívnych zručností, tvorba kultúrneho a kultivovaného prejavu v hovorenej i písomnej forme.

Cudzie jazyky – I. – IV. ročník: abstrakt, resumé.

Informatika – I. – II. ročník: vyhľadavanie informácií, spracovanie dát vo forme tabuliek a grafov, archivácia a zálohovanie súborov na elektronických médiách, prezentácia výsledkov práce – počítačové spracovanie.

Etická výchova – I. – II. ročník: komunikácia, kooperácia, tolerancia, asertivita.

Sociálna komunikácia – I. – III. ročník: rozvoj komunikatívnych zručností, komunikácia, neverbálna komunikácia.

Manažment, marketing, ekonomika, technológia služieb cestovného ruchu, geografia cestovného ruchu, podnikanie vo vidieckom cestovnom ruchu – I. – IV. ročník: lokalizačné, realizačné a selektívne predpoklady, predmet činnosti, právna forma podnikania, ponuka, propagácia, služobný program, ciele organizácie, marketingový mix, prvky marketingového mixu, marketingový plán, podnikateľský proces, podnikateľský zámer, finančný plán, kalkulácia.

Ostatné predmety – vzhľadom na charakter témy ročníkového projektu.

Vo vyučovanom predmete projektové vyučovanie sa využívajú pre utváranie a rozvíjanie uvedených kľúčových kompetencií všeobecno-didaktické metódy vyučovania, a to projektová, problémová, heuristická, informačno-receptívna a reprodukčná metóda. Ak by sme konkretizovali všeobecno-didaktické metódy, ide o problémový výklad, simulačnú metódu, vysvetľovanie, riadený rozhovor, diskusiu, brainstorming.

Pri klasifikácii výsledkov v predmete sa v súlade s požiadavkami výkonových štandardov, obsahových štandardov, učebných osnov stanovených v školskom vzdelávacom programe hodnotí:

- vzťah k práci a k praktickým činnostiam,
- osvojenie praktických zručností a návykov, zvládnutie účelných spôsobov práce,
- schopnosť spolupracovať pri riešení úloh,
- využitie získaných teoretických vedomostí v praktických činnostiach,
- aktivita, samostatnosť, tvorivosť, iniciatíva v praktických činnostiach, talent,
- kvalita výsledkov činností,
- dodržiavanie stanovených termínov,
- prekonávanie prekážok v práci,
- presnosť, výstižnosť, odborná a jazyková správnosť ústneho, písomného a grafického prejavu,
- kvalita výsledkov činnosti.

Výchovno-vzdelávacie výsledky sa v predmete projektové vyučovanie klasifikujú podľa kritérií uvedených v Metodickom pokyne č. 21/2011 z 1. mája 2011.

Do hodnotenia vstupujú známky za priebežné praktické úlohy, aktivitu na hodine, písomný výstup vo forme individuálneho projektu a verejná obhajoba individuálneho projektu. Pomer hodnotenia písomnej a ústnej časti projektu je 60 % ku 40 %. Ústnu obhajobu môže absolvovať len žiak, ktorého individuálny projekt bol odovzdaný v riadnom termíne a bol ohodnotený stupňami výborný, chválitebný, dobrý alebo dostatočný. Ak mal žiak písomnú formu individuálneho projektu klasifikovanú stupňom nedostatočný, alebo ju neodovzdal do termínu stanoveného v *Metodickom pokyne pre*

podmienky prípravy, vypracovania, odbornej garancie, obhajoby a vyhodnotenia ročníkových projektov žiakov denného štúdia v odbore 6324 6 00 manažment regionálneho cestovného ruchu, nemôže vykonať jeho obhajobu, na základe čoho nemôže byť klasifikovaný.

Kritériá hodnotenia písomnej formy ročníkového projektu:

- odborná úroveň projektu,
- grafická úroveň projektu,
- jazyková a štylistická stránka,
- naplnenie cieľa a celkový prínos.

Hodnotiteľ individuálneho projektu je povinný odovzdať písomné hodnotenie vyučujúcemu predmetu projektové vyučovanie najneskôr sedem dní pred termínom konania obhajoby projektov. Žiak má možnosť tri dni pred konaním obhajoby projektov nahliadnuť do písomného hodnotenia svojho projektu.

Kritériá hodnotenia verejnej obhajoby ročníkového projektu:

- prvý dojem a imidž,
- verbálne prejavy,
- neverbálne prejavy,
- pomôcky.

Kritériá hodnotenia praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky:

- odborná úroveň projektu,
- grafická úroveň projektu,
- vlastná obhajoba – úroveň prezentácie,
- používanie odbornej terminológie,
- prehľad o odbornej literatúre.

2.5 Silné stránky a úskalia projektového vyučovania

Zo samotnej podstaty projektu vyplýva:

- má motivačnú funkciu,
- podporuje zadávanie diferencovaných úloh (podľa sklonov, záujmov žiaka, témy individuálnych projektov) a uplatňovanie individuálneho prístupu ku žiakom vo vyučovacom procese,
- vedie žiaka k stanoveniu si konkrétnych a reálne uskutočniteľných cieľov,
- projektová metóda je blízka logike života,
- učí vyhľadávať, selektovať a spracovávať informácie,
- učí navrhovať riešenia, čím podnecuje tvorivosť, intuíciu a fantáziu a v neposlednom rade logiku,
- rozvíja kritické myslenie,
- rozvíja kooperatívne správanie,
- učí diskutovať, formulovať názory, argumentovať,
- má mravnú dimenziu (zodpovednosť, tolerancia).

Ako každá vyučovacia metóda aj projektová metóda má svoje úskalia:

- organizačná náročnosť – všetko musí byť premyslene organizované a riadené, čo nepripúšťa liberalizáciu,
- je náročná na čas a tvorivosť učiteľa – učiteľ musí podrobne premyslieť jednotlivé kroky, projekty preštudovať a zhodnotiť, pričom počas realizácie musí mať na pamäti, že logika životnej praxe nerešpektuje zásadu postupnosti vo vyučovaní,
- učiteľ musí byť dobrý organizátor, citlivý diagnostik a výborný znalec učiva – preto treba starostlivo vyberať učiteľa, ktorý bude projektovú metódu aplikovať vo vyučovaní.

Na základe vyššie uvedenej analýzy ponúkame zhrnutie, na čo by sa nemalo pri zavádzaní projektového vyučovania do vyučovacieho procesu zabudnúť:

Projektové vyučovanie ako predmet, ktorý je prípravou na praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky, možno zaviesť len v prípade takých odborov, pri ktorých je takýto typ maturitnej skúšky (obhajoba projektu) prípustný. SOA zaviedla predmet projektové vyučovanie len v odbore manažment regionálneho cestovného ruchu. V odbore obchodná akadémia maturujú žiaci študujúci v SOA z účtovníctva účtovaním súvislého príkladu preukázaním zručností pri práci s účtovníckym softvérom. Nič však nebráni stredným odborným školám zaviesť predmet projektové vyučovanie do učebného plánu svojej školy za iným účelom, ako je praktická časť odbornej zložky maturitnej skúšky.

Ak zavedieme daný predmet do vyučovacieho procesu, je nevyhnutné, aby bol vyučovaný v počítačovej učebni. Každý žiak by mal mať možnosť pracovať na svojom projekte pomocou počítača, preto by mala byť hodina projektového vyučovania delená. To však závisí od počtu žiakov v triede. Ideálne je, ak je na danej hodine maximálne 15 žiakov, aby mohol vyučujúci daného predmetu venovať všetkým dostatočný čas na vysvetlenie nejasností. Nakoľko ide o individuálny projekt, téma ktorého je vždy iná, špecifická, je potrebný individuálny prístup učiteľa vyplývajúci z diferencovaných úloh zadávaných jednotlivým žiakom. Pripojenie na internet by malo byť v počítačovej učebni samozrejmosťou.

Nevyhnutnosťou pri takomto spôsobe prípravy na praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky je aktualizácia tém individuálnych projektov, ktoré sú žiakom náhodným spôsobom priradené v maturitnom ročníku. Jeden školský rok dostatočne postačuje na dôsledné vypracovanie individuálneho projektu. Je však prínosné, ak sa žiaci oboznamujú s projektovým vyučovaním (vyhľadávanie informácií, kritický výber hodnoverných informácií, spracovanie písomnej časti projektu, propagácia, prezentácia, obhajoba projektu) už skôr, ako až v maturitnom ročníku. Preto vedúci zamestnanci SOA po pilotnej etape zavádzania projektového vyučovania (v tom čase bol individuálny projekt nesprávne označovaný ročníkový projekt, lebo práca na ňom netrvala jeden školský rok, ale až dva školské roky) dospeli k rozhodnutiu, že projektové vyučovanie bude realizované v každom ročníku v odbore manažment regionálneho cestovného ruchu. Žiaci prvého a druhého ročníka si môžu vyberať tému individuálneho projektu zo širokej palety, pretože témy vypisuje každý vyučujúci v predmete, ktorý vyučuje a žiak si podľa svojich záujmov tému dobrovoľne vyberie. V treťom ročníku sú žiakom ponúkané témy len z odborných predmetov. Práca na individuálnom projekte v treťom ročníku je predpríprava na praktickú časť odbornej zložky maturitnej skúšky. Vo štvrtom ročníku

sú žiakom náhodným výberom priradené nové témy projektov a výsledná podoba predstavuje písomná časť projektu praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky.

Na základe hodnotenia výsledných projektov žiakov sme dospeli k záveru, že hodiny projektového vyučovania nie je vhodné viesť ako hodiny záujmovej činnosti. Ak chce vedenie školy, aby bola kvalita individuálnych projektov v rámci možností žiakov čo najvyššia a výsledky za projekty (zahŕňajú písomnú formu a obhajobu projektu) boli čo najlepšie, odporúčame zaviesť projektové vyučovanie do učebného plánu, t. j. bude povinným predmetom, ktorý bude hodnotený klasifikačným stupňom.

V neposlednom rade sa ukázala ako nevyhnutná potreba existencie metodického pokynu k práci vypracovaného vedením školy, resp. predmetovou komisiou odborných predmetov, ktorý obsahuje všetky potrebné fakty súvisiace s individuálnym projektom (forma písomnej časti projektu, termín odovzdanie písomnej časti projektu, forma prezentácie projektu atď.). Samozrejmosťou sú kritériá hodnotenia písomnej časti projektu a kritériá hodnotenia obhajoby projektu. SOA prijala pomer hodnotenia písomnej časti a obhajoby 60 ku 40.

ZÁVER

Predmetom tejto osvedčenej pedagogickej skúsenosti edukačnej praxe bolo predstaviť zavádzanie didaktických inovácií v odbornej zložke vzdelávania na Súkromnej obchodnej akadémii.

Pri zavádzaní projektového vyučovania sme nadviazali na doterajšie poznatky o projektovom vyučovaní a na skúsenosti z jednotlivých škôl. Kvalifikovaným opisom sme analyzovali existujúci stav a na základe jeho porovnania so stavom plánovaným sme formulovali opatrenia, ktoré bolo treba aplikovať do procesu zavádzania projektového vyučovania.

Tento postup sa ukázal ako vyhovujúci, pretože sa nám podarilo naplniť cieľ stanovený v úvodnej časti práce: charakterizovať riadenie procesu zavádzania projektového vyučovania na Súkromnej obchodnej akadémii v Žiline formou individuálnych projektov.

Myšlienka projektového vyučovania nie je nová. Napriek jej silným stránkam, ako je rozvoj tvorivosti, kritického myslenia, kooperácie, schopnosti riešiť problémy, schopnosti prezentovať výsledky svojej práce atď., jej aplikácia naráža v praxi na prekážky. Na prekážky rozširovania projektového vyučovania v priestore slovenských škôl upozornil L. Sopčák, národný koordinátor Európskeho školského projektu, ktorý sa na konferencii *Stredné školy a internet* vyjadril: „A práve učiteľ a škola sú u nás tými elementami, pre ktoré sa projektové vyučovanie do školy nedostane: učiteľ musí zmeniť svoj postoj a spôsob komunikácie so žiakmi i svoj postoj k počítaču ako každodennému nástroju, ako je napríklad pero. Škola musí byť slušne vybavená a školská legislatíva má umožňovať integráciu predmetov, zmenu učebných plánov a pod. Uplynie zrejme ešte veľa času, kým si na našich školách budeme môcť hocikedy vybrať tento spôsob výučby.“ (*Stredné školy a internet*, 1999, s. 29).

Súkromná obchodná akadémia uvedené prekážky prekonala. Školská legislatíva, vybavenie školy informačno-komunikačnými prostriedkami, nadšený kolektív učiteľov pracujúci s entuziazmom a pozitívnym prístupom k zmenám vo vyučovaní uľahčili škole prvé kroky na ceste vyučovania projektovým spôsobom.

To však žiadnu školu nerobí dobrou školou. Dobrá škola je taká, ktorá nerobí z prostriedkov cieľ, ale naopak, ktorá dokáže všetky dostupné prostriedky funkčne využiť na dosiahnutie cieľa. A tým hlavným cieľom projektového vyučovania je žiak, rešpektovanie jedinečnosti jeho osobnosti, rozvoj jeho pozitívneho sebahodnotenia, formovanie optimálnych interpersonálnych vzťahov, rozvoj jeho tvorivosti a schopnosti komunikovať so svetom.

Cesta, na ktorú kolektív Súkromnej obchodnej akadémie vykročil, nie je ľahká. Učiteľ musí mať ustavične na zreteli, že hľadanie a objavovanie niečoho nového sa vždy spája so snahou dosiahnuť čo najlepšie výsledky. L. S. Vygotskij to vyjadril slovami: „Čo dnes dokáže dieťa v spolupráci s druhými, dokáže zajtra samo.“ (Slavkayová, 2005, s. 12).

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. DARÁK, M. – TABAKOVÁ, K. 1998. Základy pedagogiky. Terminologické minimum. ManaCon. Prešov. 1998. ISBN: 80-85668-72-6
2. GRECMANOVÁ, H. – URBANOVSKÁ, E. 1997. Projektové vyučování a jeho význam v současné škole. In: Pedagogika, roč. 47, 1997, č. 1, s. 37-45. ISSN: 330-3815
3. KAŠOVÁ, J. a kol. 1995. Škola trochu jinak. Projektové vyučování v teorii i praxi. Iuventa. Kroměříž. 1995. ISBN: 80-239-4668-4
4. Modely projektového vyučovania na SOŠ. Modelové návrhy na možné realizovanie projektového vyučovania pre začínajúcich pedagógov odborných predmetov na SOŠ. Slovenská technická univerzita, Materiálovotechnologická fakulta. Trnava. 2011. ISBN: 80-88778-98-0
5. MAZÁŇOVÁ, M. – DOBRÁ, E. 2010. Praktická realizácia projektového vyučovania. In: Obsahová a procesuálna prestavba vzdelávania vzhľadom na požiadavky súčasnej spoločnosti. Metodická príručka pre pedagógov k realizácii projektového vyučovania v 1. – 5. ročníku základnej školy. Základná škola, Tribečská. Topoľčany. 2010.
6. PETLÁK, E. 1997. Všeobecná didaktika. IRIS. Bratislava. 1997. ISBN: 80-88778-49-2
7. PETRAŠKOVÁ, E. 2007. Projektové vyučovanie. Metodicko-pedagogické centrum. Prešov. 2007. ISBN: 978-80-8045-463-0
8. PRŮCHA, J. – WALTEROVÁ, E. – MAREŠ, J. 1995. Pedagogický slovník. Portál. Praha. 1995. ISBN: 80-7178-029-4
9. SINGULE, F. 1992. Současné pedagogické směry a jejich psychologické souvislosti. SPN. Praha. 1992. ISBN: 80-04-26160-4
10. SLAVKAYOVÁ, S. 2005. Projektová metoda v školskom klube. Metodicko-pedagogické centrum. Prešov. 2005. ISBN: 80-8045-367-5
11. Stredné školy a internet. Materiály z konferencie Stredné školy a internet konanej 1. a 2. júla 1999 v Bratislave. ETERNA Press, s. r. o. Bratislava. 1999. ISBN: 80-901418-9-7
12. TUREK, I. 1999. Tvorivé riešenie problémov. MC. Bratislava. 1999. ISBN: 80-8052-054-2
13. TUREK, I. 2002. Zvyšovanie efektívnosti vyučovania. MC. Bratislava. 2002. ISBN: 80-8052-136-0
14. VALENTA, J. 1993. Projektová metoda – Přesahy minulosti a současnosti. In: Pohledy. Projektová metoda ve škole a za školou. IPOS ARTAMA. Praha. 1993. ISBN: 80-7068-0-66-0
15. VRÁNA, S. 1936. Učebné metody. Štátne nakladateľstvo. Praha. 1936.
16. Zákon NR SR 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov